

УДК 342:9(477)

Кобільник Б.Ю., Гізун А.І.
Національний авіаційний університет

Роль інформаційно-психологічних впливів у інформаційній війні

Істотний розвиток інформаційних технологій протягом останніх десятиріч, призвів до підвищення ефективності у сфері комунікацій та поширення інформації. На основі цього схвалено та впроваджено у широкий обіг поняття явища інформаційної війни із застосуванням різноманітних впливів. Їх поділяють на інформаційно-психологічні та інформаційно-технічні, відповідно до цього класифікуються об'єкти впливу під час інформаційної агресії.

Метою даної роботи є визначення ролі та значення застосування методів інформаційного впливу під час ведення інформаційної війни на міждержавному рівні. Також, дослідження концепції Effects-Based Operation, щодо її використання у процесі застосування інформаційно-психологічних впливів.

Об'єктом інформаційно-психологічних впливів є перш за все людська свідомість. Тому засоби впливу будуються на основі психології та соціальної інженерії. Розвиток цих наук підсилюється застосуванням інформаційних технологій у сфері комунікацій, які надають можливість охоплювати чисельну аудиторію.

Інформаційно-психологічні впливи можуть проявлятися не одразу, а через деякий час. Саме на цьому побудована концепція Effects-Based Operations (скорочено - ЕВО), де розрізняються ефекти першого, другого, третього і далі порядків. Людська свідомість налаштована сприймати тільки найближчі наслідки, а вони можуть бути і віддаленими в часі. Можливі випадки, коли те, що здається позитивом, як наслідок першого порядку, може розвиватися як негатив у подальшому і призводить до здійснення поставленої деструктивної мети із найменшими затратами.

Суть концепції ЕВО викладена у послідовності – «механізм», «дія», «ефект». Тобто завершальною стадією є саме ефект, який буде створений певним інформаційно-психологічним впливом, і результат відображення встановленого ефекту на психологічний стан ворогуючої сторони інформаційного конфлікту.

Такий підхід використовується при довгостроковому плануванні і зазвичай випереджує відкриту інформаційну агресію. Найменш захищеними проти цього залишається інформаційно-психологічна складова суспільства певної держави, яка стала об'єктом інформаційної агресії. На даний час в загальному розумінні інформаційну війну виграє той у кого виявляться кращими програмісти. Однак у інформаційній війні, яка ведеться за психологічний стан суспільства, технічні засоби при всій їх показній могутності все-таки є засобом, а не метою. Крім того, чим більше інформаційна система поширюється у світі, розкидаючи свої мережі, тим більше вона стає технічно вразливою в будь-якій точці цієї мережі. Але не технічна поразка є метою інформаційних війн, їх мета - глобальний контроль над простором шляхом контролю свідомості людей. Легітимність будь-якої влади, в тому числі і інформаційної, - проблема добровільного прийняття цієї влади більшістю. Тому при контролі свідомості певного суспільства, або ж частини, можна позбавити його влади або ж породити недовіру, дестабілізувати ситуацію в країні, зародити сепаратистські настрої, які призведуть до внутрішнього розколу.

Однак найголовніше полягає в тому, що нові інформаційні технології, якщо їх розглядати як зброю, здатні обернутися для людства тотальною катастрофою, оскільки, як інструмент політики, інформаційна війна означає існування одного суспільства ціною виключення іншого, за рахунок знищення культурних цінностей та свідомості членів цього суспільства.

При проведенні інформаційної війни, використовується велика різноманітність методів інформаційно-психологічного впливу, що

поширюються за допомогою засобів масової інформації і носять наступальний характер. Однак принцип наступальності і агресивності в інформаційній війні все-таки має свої межі. Тут доречно згадати про феномен звернення "перегрітих" засобів комунікації в свою протилежність, який досліджував М. Маклюен. У будь-якому засобі комунікації є те, що прийнято називати "кордоном прориву", коли система раптово змінюється і перетворюється в іншу систему із протилежними функціями, тобто суспільство може включити механізми опору навіюванню (контрсугестія). Цей феномен властивий не тільки засобам масової комунікації.

За допомогою інформаційно-психологічних впливів через засоби масової інформації здійснюється селективний відбір аудиторії, яка найбільш вразлива до здійснюваних дій із сторони агресора. Таким чином формується категорія людей, з якими в подальшому проводяться більш активні дії щодо створення потрібного психологічного стану.

Теперішній етап розвитку інформаційної війни вже характеризується як друге покоління, і саме в його основу вкладенні інформаційно-психологічні впливи. Таким чином здійснюються наступні дії:

- створення атмосфери бездуховності й аморальності, негативного відношення до культурної спадщини противника;
- маніпулювання суспільною свідомістю соціальних груп населення країни з метою створення політичної напруженості;
- дестабілізація політичних відносин між партіями, об'єднаннями й рухами з метою провокації конфліктів, розпалення недовіри, підозрілості, загострення політичної боротьби, провокування репресій проти опозиції і навіть громадянської війни;
- зниження рівня інформаційного забезпечення органів влади й управління, інспірація помилкових управлінських рішень;
- дезінформація населення про роботу державних органів, підрив їхнього авторитету, дискредитація органів управління;
- підрив міжнародного авторитету держави, його співробітництва з іншими країнами;
- нанесення збитку життєво-важливим інтересам держави в політичній, економічній, оборонній та інших сферах.

Таким чином, роль інформаційно-психологічних впливів під час інформаційного протистояння займає важливу роль у протистояннях сучасності. Зокрема, при дослідженні даного питання акцент зроблено на концепції ЕВО, як на одній з найбільш актуальних сучасних концепцій проведення психологічного протистояння та управління впливом засобів масової інформації на соціальні настрої населення держави. Встановлено, що інформаційно-психологічна зброя є більш небезпечною ніж інформаційно-технічні впливи оскільки вона напряму впливає на свідомість людей, та охоплює набагато більшу аудиторію. Крім того, зважаючи на багаторівневий формат проявлення наслідків деструктивних інформаційних операцій, результат їх застосування на останніх рівнях передбачити практично неможливо, що в свою чергу значно ускладнює реагування на них, та контроль за наслідками. В подальшому з використанням основних положень буде розроблена модель інформаційно-психологічних впливів в сферах найбільш чутливих з точки зору отримання переваги під час активної фази інформаційної війни.

Список використаних джерел

1. Kyle, Charles M. 'RMA to ONA: The Saga of an Effects-Based Operation' <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA499725> US Army School of Advanced Military Studies, 2008.
2. Porciatti V., Bonanni P., Fiorentini A., Guerrini Я Lack of cortical contrast gain control in human photosensitive epilepsy // *Nat. Neurosci.* - 2000. - № 3(3). - P. 259-263.
3. Петро В., Кузьменко М., Остроухов В. та ін. Соціальні та правові основи інформаційної безпеки: Навчальний посібник / За ред. В. Остроухова. - К.: Росава, 2007.
4. Черданцева Ю. і Hilton J.: "Інформаційна безпека та інформаційного забезпечення. Дискусія про значення, сфера застосування і цілі". В: організаційні, правові та технологічні Розміри Інформація системного адміністратора. Алмейда Ф., Портела, І. (ред.). IGI Global Publishing. (2013)
5. Комітет з систем на національній безпеки: Національна інформаційна Assurance (IA) Глосарій, НФСО Інструкція № 4009, 26 квітня 2010 року.
6. А. К. Юдін, В. Богущ інформаційна безпека: Навчальний посібник. - Х.: Консул, 2005. - 576 с.
7. Інформація в контексті боротьби з інформаційною війни: Підручник / За заг. видання В. Толубка. -К.: NAOU, 2004.-177 с.